

A GRAPHIC IS JOURNALISM IN ART

“Graphic art has always been a technique used by the artists whose interests went beyond the borders of lartpouurlartismus, because graphic has that beautiful characteristic to embrace new events, and not the ones that are disposed of and preserved in the museum of history...”

By Noje Živanović, art critic

“Politika”, November 1935

Graphic art has a significant place in the contemporary visual art and has made its way very decisively towards the first ranks of living art. That growing importance, that powerful word of graphic art does not come as a result of an artistic caprice – to change a material; it is rather a phenomenon determined by different social interactions, as an expression of economic dealings. I agree with Mirko Kurjačić, who was an art critic from the beginning of the twentieth century, that graphic art depicts our social milieu in an excellent way, but it also portrays an individual lost in her/his confrontations with her/his own being, and not in some idealist aspirations for a better future any longer. The subheading of this text can be applied on Bojan Otašević’s graphics.

Who am I?

Who is he and what does he want from me?

Can you trust him, her, and anyone?

Bojan Otašević is trying to give an answer to this simple, yet very complex question this time, as he has done it so many times before. He is putting his unique poetics, which he has been formulating for decades now, through the image and body of human being – slave, at the service of determining an individual’s place in the social ambience that does not go his way. His human being is being transformed from a child into a citizen by the force of *homo florensis*. She/he becomes a “slave” of time and circumstances.

The human face created by Bojan is clever and undoubtedly intelligent. The body is strong and robust. It resembles the body of a slave or a gladiator. A fragmented face emits an explosive type of strength. Deeper beneath that primordial physical strength and beauty, we discover dilemma, fear, aspirations and dread, incapability to find one's way in the modern milieu, a decision not to yield and awareness of the fact that the decision is short-term and the world takes lives.

Energy beyond description comes out physical strength. A scathing sort of psychology can be perceived in the intellect and souls of these gigantic people whose faces exceed the dimensions of paper. Therefore, the artist has to use more plates and more sheets of paper with unusual dimensions 100x140cm.

It is a well-known fact that Bojan Otašević is a skilful and masterful artist in terms of technique. He has used all of the graphic art techniques in his creative work. He has not refrained from applying some new technologies as well. Nevertheless, he remains faithful to that traditional expression in graphic art, and it is indeed the most demanding technique of them all. Lithography as a potent and powerful technique, which is very similar to the art of painting unlike any other graphic art technique, was/is his inspiration and choice. But, the artist has used dry point spontaneously and quite indiscernibly, because drawing is principal, fairy tale-like and full of exuberant energy and shade nuances. Creating black-and-white graphics in other graphic art techniques, the artist is experimenting and researching up to the point when he applies his own visual expression in the technique of dry point. Bojan Otašević has found and finds his inspiration in people. His poetics can be perceived best in his monumental portraits or on surfaces of the human face and body. He succeeds in creating his own guideline masterfully in that demanding creative process of graphic art. He also does what just a few painters have achieved successfully with layers and layers of oil paint and what none of graphic artists has ever accomplished before. In order to get a monumental graphic that is intelligible, spontaneous and lifelike, the artist creates expressions on the face with brisk brush strokes, alternating combinations of washes and accentuated hatches, like paintbrush refined oil. The firmament scale of colours from the artist's previous lithographs is being replaced now with a profound type black and a blinding sort of white. They add to expressiveness of hatches. And colour appears now and then as a one-dimensional surface at the service of drawing.

By **Sladjana Palčić**

Tekst istoričara umetnosti Slađane Palčić za izložbu grafika u Centru za grafiku i vizuelna istraživanja AKADEMIJA, FLU Beograd

ГРАФИКА ЈЕ ЖУРНАЛИСТИКА У УМЕТНОСТИ

"Графика је одувек била техника којом су се радо служили уметници чије окупације су превазилазиле уске границе ларпурлатизма. Јер графика има ту дивну особину да може својим средствима да обухвати догађаје свеже, а не ликвидиране, и у музеј историје сврстане..."

Ноје Живановић, ликовни критичар

Политика, новембар 1935.године

У савременим ликовним уметностима графика је заузела значајно место и оштро је прокрчила себи пут у први план живе уметности. Тај све већи значај, та све снажнија реч графике не долази из неког уметничког каприса - да се промени материјал, већ је то појава одређена односом друштвених снага, као израз економских односа. Графика, слажем се у томе са Мирком Курјачићем, ликовним критичарем с почетка 20 века, добро показује нашу друштвену климу, али и осликава појединца изгубљеном не више у идеалистичком трагању ка бољем сутра, већ у борби за сопственог себе. На графику Бојана Оташевића се може применити поднаслов овога текста.

Ко сам ја?

Ко је он и шта жели од мене?

Може ли се веровати њему, њој, свакоме?

Бојан Оташевић и овога пута, као небројено пута до сада, покушава да одговори на ова, на први поглед једноставна, у суштини веома компликована питања. Своју карактеристичну поетику, стварану више од деценије, он кроз лик и тело човека – роба,

ставља у службу одређивања места појединца у друштвеним околностима које му не иду на руку. Његов човек се трансформише из детета у грађанина снагом homo florensis-a и постаје "роб" времену и околностима.

Бојаново људско лице је паметно, несумњиво интелигентно. Његов корпус је снажан попут робовог, или гладијаторовог. Фрагментован лик одаје експлозију снаге. Дубље, испод праисконске физичке снаге и лепоте, откривамо недоумицу, страх, стремљења и бојазни, несналажење у савременом окружењу, одлуку о неповиновању, спознају да је та одлука кратког даха, да свет односи своје жртве.

Речима неописива енегрија удара из физичке снаге, угризајућа јетка психологија избија из духа и душе ових великих људи чијим ликовима папир није довољан, па изгарају на листовима из више полоча, неуобичајених димензија 100 x140cm

Опште место је постало причати о занатском умећу Бојана Оташевића. Он је опробан у свим техникама медија графике. Не зазирући од удубљивања у нове технологије, он ипак остаје веран традиционалним графичком изражају. И то најзахтевнијим техникама. Снажна и моћна, "најсликарскија" графичка техника - литографија је била његов извор и избор, а овога пута спонтано и готово неприметно прелази на префињену суву иглу у којој је цртеж доминантан, сеновиту, бајковиту и пуну енергије. Радећи црно – беле графике у другим техникама, он је истраживао све док пронађено ликовно решење није применио на суву иглу. Бојан Оташевић је своју инспирацију налазио и налази у људима, његова поетика је у монументалним портетима, или површинама људскога лица и тела. Успевао је да у тешком графичком извођењу маестрално изгради сопствени дуктус и уради оно што многим сликарима полази за руком тек после много измењених уљаних слојева, а многим графичарима никада и није пошло за руком. Да монументална графика буде читка и потезовита, спонтана, у хитрим потезима четком и лавирунзима који се смењују са јаким шрафурама стварајући експресију лика, као кичицом цизелирано уље. Небеску скалу боја на пређашњим литографијама, сада смењују дубоко црно и бљештаво бело које допуњује експресија шрафуре, док се боја местимично појављује као плошна површина у функцији цртежа.

Слађана Палчић

Tekst istoričara umetnosti, višeg kustosa Olivera Vukotić

za katalog izložbe grafika u Galeriji "Lubarda"

u Andrićgradu, Višegrad, BIH

Bojan Otašević je umetničko obrazovanje sticao tokom devedesetih, u godinama koje se uvek navode kao simbol loših dešavanja u zemlji. Vremena su bila teška, ali ostaće zapamćena po nekoliko stvaralaca koji su se tada snagom svoje pojave izdvojili i donekle, umetničke tokove usmerili u novom pravcu. Jedan od najautentičnijih umetnika tog trenutka bio je Bojan Otašević. U vreme kada je figuracija bila zapostavljena Otašević i nekolicina umetnika su je ponovo uveli na velika vrata.

Bojan Otašević je grafičar, slikar, crtač. Nikada nije poklekao trendovskim iskušenjima. Nije ni razmišljao o njima već je pratio svoje umetničko biće, i zato je njegova umetnost danas, kao i pre dve decenije, u domenu prepoznatljivog rukopisa ili uvek sa novom svežinom izraza. On uživa u izazovima stvaralačkim, tehničkim...i zato je polje njegovog izražavanja široko. Slika, grafika ili crtež se međusobno dopunjavaju i otkrivaju njegov likovni senzibilitet koji poput bujice reke osvaja platno i papir. Razlika je vidljiva samo u nivoima kada umetnik svesno u prvi plan stavlja crtež u odnosu na boju ili suprotno.

Izložbeni ansambl na prvi pogled može da zavara posmatrača. Iako su prezentovane grafike, koje se grubo mogu raščlaniti na crno bele i u boji, one se po svojoj likovnosti ne razlikuju od slike. Rasplamsala boja i postignuta gradacijska skala karakterišu kolorisane grafičke listove što ukazuje na Otaševića kao umetnika koji kada koristi grafičku presu dobija rezultat netipičan za grafiku, redak i vredan hvale. Medijum izražavanja za njega je samo povod kako da iz datih mogućnosti izvuče maksimum, prevazilazeći uvek i iznova samog sebe i već dosegnute rezultate. Monohromne kao i koloristički raskošne grafike poseduju istu snagu izraza a razlike se mogu pratiti u specifičnostima koje su uslovljene tehnikama. Grafike su izvedene u tehnici suve igle, koju vole grafičari koji uživaju u snažnoj liniji, i algrafiji koja se koristi za postizanje hromatskih visina. Ova svojstva kod Otaševića su u potpunosti iskorišćena, prepliću se i govore o tehničkoj virtuoznosti autora čiji je tematski sloj u apsolutnoj simbiozi sa izražajnim sredstvima. U crno belim listovima akcenat je na igri svetlosti i senke, sivim tonovima i razigranim šrafurama koje grafizam stavlja u prvi plan. Isti odnos elemenata može se pratiti i u grafikama u boji, s tim što tonske vrednosti često preuzimaju ulogu crtačkih struktura. Potez je energičan i eruptivan, površine su široke i vizuelno dramatične, a naspram njih kao balans postavljen je homogen fon. Kompaktne, zvonke i valerski intonirane površine govore o Otaševiću kao izrazitom koloristi, dok grafike koje odlikuje simbioza ova dva pristupa ukazuju na nedeljivost umetnika na slikara,

grafičara ili crtača već je reč o stvaraocu koji svoju viziju materijalizuje sredstvima koja su njemu u datom trenutku inspirativna.

Nemi akter njegovih likovnih drama, čije obličje doživljava određene metamorfoze, je idiom Bojanove poetike. Kadrirna glava, torzo ili cela figura su svedoci našeg vremena. Usamljeni pojedinac vodi nevidljivi dijalog sa sobom, ljudima u svom okruženju i društvom u kojem živi. Njegove misli su iskazane kroz položaj glave, pogled, ruke...Stamena figura, kao isklesana u mermeru ovekovečena je na papiru a monumentalnost izbija iz iz svakog segmenta kompozicije. Perspektiva je podređena gro planu - čoveku koji se ispoveda u vremenu i ljudima koji čuju samo sebe. Otaševićeve likovne teme odlikuje jezgrovitost saopštenja i kao takve jasno su pozicionirane u recentnoj produkciji.

Olivera Vukotić

Tekst istoričara umetnosti Slađane Palčić za izložbu grafika u MMC Novi Pazar

Dobar dan ti želim „nepoznati gostu“

„... figuralnost predstavlja silaženje umetnika sa nebeskih visina, kada se samo imaginacijom dokučivao lik boga, ili bogova sa svima izrazima dobrog i zla...“

Sreten Stojanović, „O umetnosti i umetnicima“, 1952.

Pokret je jedno veliko poglavlje u umetnosti grafike. Da bi se izrazila njegova lepota potrebno je i tehničko znanje i velika senzibilnost koju može imati samo neosporni talenat. Ono što čini osnovu svake vizuelne umetnosti uopšte, a to je gledanje i zapažanje, čini i osnovu za shvatanje lepote pokreta. Njega treba uočiti, usaditi ga u dušu i tako ga preneti na grafički list - inače je nemoguće raditi! Poznato je da velikim umetnicima čak ni voće nije dovoljno dobro „poziralo“, jer se lagano sušilo, a time menjalo boju i oblik. Zato je nemoguće osloniti se samo na model i stoga umetnik mora ne samo da vidi, već i da oseti i proživi ono želi da oživi.

Proživeti i tako oživeti pokret i psihologiju lika je posebno zahtevna poetika u grafičkom izrazu. Složene tradicionalne tehnike u grafičkoj umetnosti mogu ograničiti ekspresiju lika. Bilo je vremena kada su predstavnici izvesnih pravaca i škola naneli figurali u grafici ozbiljne udarce, svodeći pokret na izveštačene i štire linije. Zato je bilo potrebno stvoriti ozbiljan balans između htenja umetnika i njegove veštine grafičara da bi se postiglo ono što, primerice, vidimo u suvim iglama ciklusa „Div“.

„Divovi“, „Robovi“, „Posmatrači“ – svetlost, simultanitet akcije dualnog kolorita, vladanje ritmom. Rečju, pokret u svojoj nezaustavljivoj energiji kao proces ispitivanja psiholoških procesa, ili onoga što Meterlenk zove „nepoznat gost“.

Po svojim jasnim i određenim sredstvima izražavanja grafika se u ovom slučaju pokazala kao efikasan umetnički jezik za poetiku figuralnosti. Ovi listovi su tako snažni i uzbuđljivi sadržajem, tako visokih poetskih i izvedbenih kvaliteta, poput Sviječnjakovih i Detonijevih grafika, ili, moj je lični izbor, Hegedušićevih crteža.

Izražena jezikom pristupačnim svima, zadojena pročišćenom formom ljudskog obličja i njegove psihologije, utekla od danas prečeste proto – estetike, ova serija grafičkih listova pokazuje dve stvari: ekspresivnost sa direktnim delovanjem i majstorstvo tehnike.

„Još nije dovoljno jasno“, napisao je Edmond Fleg, „Koliko pokret može doprineti predstavljanju psihološkog života. On adekvatnije izražava od reči, jer naš unutrašnji govor nije govor reči, već govor slika i asocijacija“.

Sladana Palčić

Tekst istoričara umetnosti, višeg kustosa i muzejskog savetnika Tatjane Milosavljević za izložbu slika

GALERIJA NARODNOG MUZEJA KRAGUJEVAC

6. maj – 20. jun 2014. godine

„RAZGOVORI SA PRIJATELjIMA“

Bojan Otašević je, svakako, jedan od najreferentnijih srpskih umetnika, sada već srednje generacije, profesor na umetničkoj akademiji, doktor umetnosti, ali i pasionirani muzičar, zagledan u više sfere umetničkog doživljaja sveta i svega što ga okružuje. Uvek odmeren u nastupu i komunikaciji, Otašević, očigledno, tek „na poslu,“ kao umetnik, pokazuje svoju osebniju ličnost i bogatstvo osećanja i iskustava, umetničkih i životnih. Jer, „Šta je to umetnik? Čovek, plus nešto više!“ (Andre Žid)

Svoj karakterističan, prepoznatljiv motiv – ljudski lik i telo, odnosno – akt, i ženski i muški, Otašević je uspeo da prevede iz svoje „matične“ likovne discipline – grafike – u slikarstvo – i da to podjednako dobro funkcioniše, naravno, na sasvim drugačiji način.

Slike pod zajedničkim nazivom „Razgovori sa prijateljima“ – suptilna su metafora umetnikovog odnosa prema ljudima i okruženju uopšte – on je, dakle, dobronameran, otvoren, iskren ... i sagledava čoveka u žiži svih problema svog vremena. Zato njegovim junacima i jeste potreban onaj drugi – prijatelj.

Rešavajući te odnose, Otašević uvodi neizbežne novine u svoje slikarstvo – novu koncepciju prizora, nov tretman prostora i ljudske figure u njemu – predstave organizuje u diptihe - po dve slike predstavljaju dve figure okrenute jedna prema drugoj – „prijateljski razgovaraju,“ gledaju jedni u druge, slušaju jedni druge, ili nekim gestom izražavaju reakciju na „ton razgovora,“ stvaraju dinamiku (diptisi kreiraju kontekst, naravno da svaka slika može da se posmatra i postavlja i samostalno; diptih je ovde u funkciji „razgovora,“ interakcije).

Umetnik je uspeo da sebi poznatu, grafički razrađenu temu – ljudski lik – na izuzetan način obogati – najpre, veštom psihološkom analizom, a zatim je - u tom smislu i u tu svrhu – sve na slici – i upotreba boja – izbor i način primene, i linija „hirovita“ i gestovi, odnosno, položaji koji sugerišu psihološko stanje objekta slikanja .... Koloristička atmosfera je prigušena

u strasti i strasna u kontrastima (posebno slike sa crvenom pozadinom nose furiozan tempo, otkrivaju simboliku krvi ili svitanja – „crvene zore“, nose značenje aktivnosti i svrhe postojanja).

Ipak, Otašević ne može da pobegne od samog sebe – iako je snažno, bogato, prepuno kontrasta, likovnih i psiholoških i metaforičkih, ovo je slikarstvo uzdržano od emocionalnih izliva, oplemenjeno lepotom te uzdržanosti, a „Memento mori“ doživljavamo kao interpunkt u likovnom smislu, a opominjuće na nivou metafore i psihološkog, odnosno, narativnog aspekta.

Filozofiju Otaševićevih „Razgovora sa prijateljima“ nalazimo u rečima - „U umetnosti se, u svakom slučaju, ukrštaju subjektivno i objektivno do potpunog nerazlučivanja jednog od drugog, jedno proizlazi iz drugoga i uzima karakter drugog, subjektivno se taloži kao objektivno i genije budi u njemu element spontanosti – „dinamizuje“ ga, (...); odjednom počinje govoriti jezikom subjektivnog.“ (Tomas Man u Dr Faustusu)

Tatjana Milosavljević

Izvod iz teksta dr Draška Ređepa

" ...Ima postvarenog ritma u velikom očekivanju koje ipak pre svega, filmično možda, dinamično zacelo, dobro unapred vidi ovo slikarstvo čovekovih profila. Ostavljajući snažan, doživljeni trag na svemu što dodirne njegova suva igla ili odnegovana paleta, u kojoj tonovi žutog zlata i modre izdvojenosti odjekuju kao trube. Otašević je itekako uspešno izdvajao iz bezimenosti svakidašnjice svoje divove i svoje efebe, žene koje snivaju i siluete koje se pretapaju u suštinu zvuka. Tu i jeste njegova likovna pustolovina, duga kao veliko putovanje među ljudima i ženama, u osnovi u zoni vukovske tradicije, ali obnovljene, drukčije doživljene. Naši ljudi usred naših krajeva, u ozarenju i neugasivim ustaničkih baklji, kao da Ognjenu Mariju prizivaju na svojim rtovima kopa. U svojoj usamljenosti. U svom paklu neizvesnosti.

Otašević, onaj drugi, sada je, kako se odavde čini, u zenitu svoje i inače izbirljive, posuvraćene logike smisla. Kada se iznenada ne jednoj njegovoj slici zavijori zeleni pram, vrtoglavica i jeste jedino ostrvo neprekidne, erotske vrteške novog smisla. Onog koji je hrabar, aktuelan, harizmatičan."

Dr Draško Ređep